

Notat

Til: Rambøll
Fra: Natur og Samfunn AS v Gunnar Kristiansen
Dato: 05.06.2020
Tittel: Vurdering av leveområde for hubro og konsekvens av utbygging på Uttian

BØR UNNTAS FRA OFFENTLIG INNSYN

Innledning

På oppdrag fra Rambøll utførte Natur og Samfunn AS en konsekvensutredning på temaet naturmangfold i forbindelse med planer om etablering av industriområde på Uttian i Frøya kommune. Området som ble utredet har i alt et areal på ca. 35,6 daa, og omfatter både sjø- og landareal. Utredningen tok ikke stilling til miljøvirkninger som de enkelte etableringene på næringsområdet vil kunne påføre naturen. Kun selve etableringen av næringsområdet ble utredet, med sprengning og planering av landområdene, samt fyllinger til sjø. I praksis vil det si at alt landareal innenfor planområdet blir bygget ned slik at alle naturverdier som befinner seg der vil ødelegges permanent. Etter utredningen er det kommet frem opplysninger om at området har verdi for hubro, og det er uttrykket at utbyggingens påvirkning og konsekvens for hubro ikke var utredet. Fylkesmannen har krevd at dette utredes, eller vurderes mer inngående. Dette notatet har tatt hensyn til dette.

Figur 1. Utbyggingsområdet

Hubro-økologi og bestandsutvikling

Hubroen har gått sterkt tilbake i Norge de siste hundre årene, og er rødlistet som sterkt truet (EN) (faktaark Artsdatabanken). Den er en nattaktiv ugle som lever allsidig av fisk, frosk, smågnagere, harer og fugl. Den er tilpasset næringstilgangen der den lever. I Norge er hovedleveområdene knyttet til det nakne og kuperte kystlandskapet. Innover i landet hekker den ofte i bratte bergskrenter, elvejuv samt koller i flatere skogslandskap. I likhet med andre mer sky arter kan trolig hubroen tilpasse seg menneskepåvirkede områder når mattilgangen er god i slike områder. I sjøområder med blant annet fuglekolonier inngår sjøfugl i dietten. Lundefugl fanges nær reirhullene, men det blir også antatt at den kan ta alkefugl fra sjøen (Willgohs 1974). Som jaktteknikk sitter den ofte og speider etter bytte fra opphøyde poster. Dette kan være trær eller kraftledningsstolper. Den skifter jaktpost hyppig. En vanlig jaktmetode er lav jaktflukt over åpne områder, men den kan også jakte på fugl i lufta (DN 2009).

Hubroens territorier eller hjemmeområder kan variere mellom 3-4 km² (Jacobsen 2007) der mattilgangen er stor i kystområder med mye vånd, til 20-30 km i kystområder i Rogaland som har mer varierte områder med ulik mattilgang (Oddane mfl 2012). Studier fra Rogaland viste at størrelsen til hjemmeområdene varierte mye. Der forekom hubro relativt ofte i tilknytning til vann der tilgangen på byttedyr generelt var større enn ellers. Ender og vanntilknyttede fugler var vanlig bytte for hubroen.

Hubro på Frøya

På Hitra og Frøya, som regnes som kjerneområdet for hubro i sør i Trøndelag kan det se ut som hubro har gått tilbake fra 2000 til 2010 og videre til 2014, med stadig færre hekkepar (Pearson 2011 og Øyen mfl 2014).

Det er i dag totalt kjent 3-4 aktive reirlokalteter for hubro på Frøya og det nærmeste hekkeområdet fra Uttian ligger [redacted] I den sammenheng ligger trolig Uttian mot ytterkanten av hjemmeområdet til det paret. Hovedføden til hubro på Frøya er sjøfugl der ender, måkefugl og vadere dominerer dietten (Obuch & Bangjord 2016 og Bangjord 2017) dette avviker fra flere andre steder i landet. Dette viser at havområdet og strandområdene rundt øya kan være viktige jaktområder for arten.

Uttian og planområdet

Planområdet på Uttian ligger nært eller i tilknytning til broa og veien ut til øya. Området domineres av fukthei med en smal sone av nakne berg ned mot sjøen og enkelte smale strandbremmer Det er et avlangt område som langs den ene langsiden grenser inntil veien. Avstanden fra veien til sjøen er på det meste bare på omtrent 50 meter. Mellom holmene er det små grunne vikar grensende nært og inntil veien. Veien går delvis på fylling over disse. Områdene lenger ut på Uttian har større områder av kystlynghei, naturbeitemark og mer varierte strandeng/mudderbanker, holmer og gruntområder.

Figur 2. Bilde fra broa ved planområdet. I bakkant sees de grunne sjøområdene på motsatt side av sundet med Madsvågen samt bebyggelsen der.

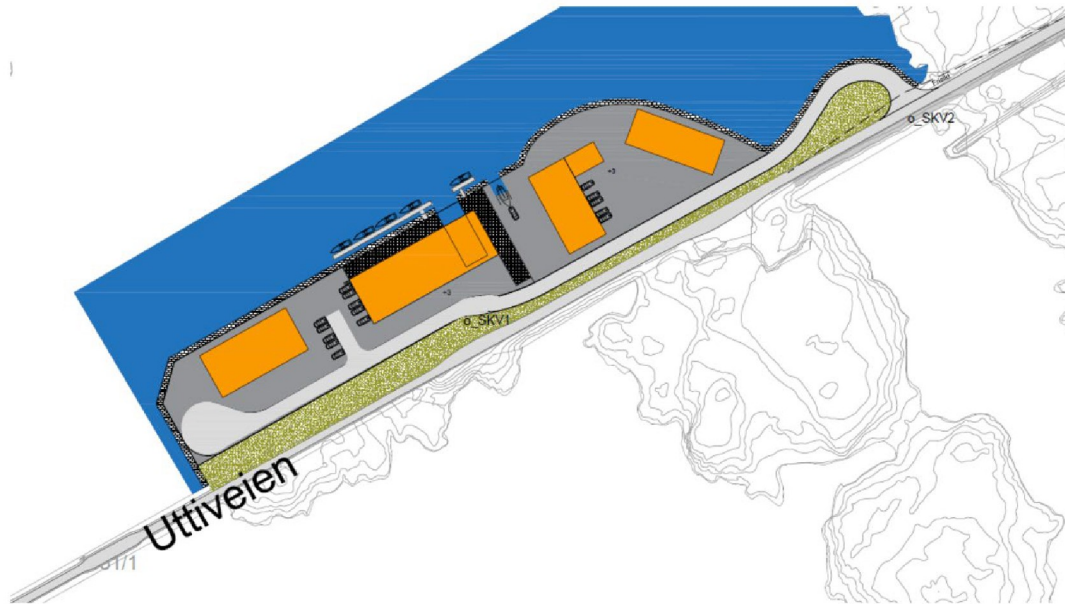
Figur 3. Planområdet sett fra brua vest for området.

Artskart viser hyppige observasjoner av sjøfugl nært området ved Ellingsundet som gråmåke (opptil 50 individer), gråhegre (opptil 100 individer) og fåtallig med stokkand, siland og ærfugl. Innenfor området ved Dørviksvaet omtrent 500 meter (og mer) fra området er det observert mer fugl og flere individer som siland (20), storskarv, kråke, gråmåke (opptil 400), gråhegre, ærfugl (25).

Hubroens hjemmeområde

Dersom en regner at hubro på Frøya har hjemmeområder (hekke og jaktområde) i størrelsesorden 20 km² vil planområdet utgjøre 1,7 promille av artens totale territorium. Dersom hubro i større grad jakter ved sjøen kan planområdet utgjøre en større andel enn 1,7 promille av jaktområdet. Imidlertid kan en regne med at ikke hele området blir ødelagt som område for sjøfugl dersom det blir bygget ut. I tillegg er sjøfuglene trolig i større grad mer knyttet til planområdet som nærliggende oppholdsområde enn til næring- og hekkeområde. De vil derfor kunne ta i bruk, eller flytte seg til andre sjø eller strandnære områder ved utbygging av området. Dette er vanskelig å vurdere nærmere og har usikkerhet. Siden hubro jakter mer om natten, eller utenom dagtid, vil den trolig i mindre grad bli påvirket av forstyrrelser fra aktivitet innenfor eller nært planområdet når den jakter i nærområdet. Det er nærliggende å vurdere at sundet mellom Frøya og Uttian kan være et noe viktig næringsområde for sjøtilknyttet fugl, og følgelig vil dette kunne bli noe påvirket av utbyggingen som ligger inntil sundet (Ellingsundet).

Imidlertid vil utfyllingen i sjøen utfra plankartet (se fig 4.) foregå i nordvestlig retning, og i mindre grad berøre sundet. Virksomheten innenfor planområdet vil også trolig bare i noen grad øke forstyrrelsen til sjøfugl i området ved Sundet siden dette området allerede er preget av forstyrrelser fra eksisterende bebyggelse, broer og veier.

Figur 4. Utbyggingsområdet med utfylling og utbygging.

Observasjoner av fugl og leveområder for fugl på Uttian

Det vurderes at Uttian tilbyr gode hekke- og leveområder for en rekke fuglearter. Spesielt ble det registrert mange par tjeld, gråmåke, siland, og ikke minst grågås hekkende. Enkeltbekkasin var meget vanlig med hyppig spillaktivitet. Storspove og sandlo var vanlig hekkende. Gråhegre ble ofte sett jaktende i gruntvannsområder. Storskarv ble ofte sett jaktende i nærliggende sjøområder til Uttian. Havørn ble sett tre ganger. Artsobservasjonene som er nevnt (se listen) er ikke utfyllende, men det er tatt med et utvalg av noen av de vanligere artene for å vise at Uttian tilbyr gode leveområder for sjøtilknyttet fugl og våtmark-hei relaterte arter. Flere av artene vil kunne være byttedyr for hubro.

Mange bukter og viker med tilhørende grunnområder har mudder og sandflater og tilhørende strandengområder som utgjør gode leveområder for vadefugl, ender og gjess. I tilknytning til disse er det kultureng og kystlynghei som dels beites av sau. I kystlyngheiene som utgjør større bølgende områder er det ulike mosaikker med nedbørsmyrer og fuktheier. Disse ligger ofte skjernet til for menneskelig forstyrrelse, og egner seg godt som hekkeområder for flere arter, blant annet grågås og storspove.

- tjeld mange par (minst 30 par observert)
- enkeltbekkasin- flere par
- rødstilk flere par
- sandlo- noen par observert (hekkeaktivitet)
- storspove noen par (hekkeaktivitet)
- siland - flere par
- grågås - mange par, minst tretti par hekkende, over 200 observert
- heipiplerke- mange par på heiene
- gråmåke - mange par
- vipe to par
- heilo flere
- ærfugl flere i sjøen
- storskarv flere i sjøen
- gråhegre flere
- havørn tre observasjoner

Figur 5. Typiske varierte strandenger og grunntområder med holmer og vikar.

Figur 6. Hekkende grågås i bakgrunnen på gammel kulturmark

Observasjoner av fugl og leveområder for fugl innenfor planområdet

I sjøområdet og strandområdet i tilknytning til planområdet er det over flere observasjonsrunder kun observert ett par siland på sjøen en gang og ett par tjeld i strandsonen. Tjelden hekker trolig innenfor eller nært området, men det kan være slik at hekkeplassen er nord for planområdet.

Som oppholds og leveområde i nærheten synes nærliggende gruntområder mot Madsvågen og ellers selve Ellingsundet mot Dyrvika å være av større betydning for sjøtilknyttet fugl. Det ble oftere sett siland og gråmåke i dette området uten at det ble gjort noen systematiske observasjoner. Dette vil i liten grad bli berørt av utbyggingen eller bli forstyrret som følge av aktivitet fra utbyggingen. Disse områdene er også allerede i stor grad berørt av broer, fyllinger, veier, kaianlegg og husstander.

Konklusjoner i forhold til leveområde for hubro

Dersom en antar at Uttian er viktig del av jaktområdet til ett hubropar som hekker ett stykke unna på Frøya vil jaktområdet trolig være knyttet til de delene av Uttian som i dag er minst påvirket av inngrep og har mest fugl, og som tilbyr best leveområder for fugl. Uttian tilbyr meget gode forhold for vadefugl, ender, måker og gjess. Dette vil være varierte områder med ulike

grunnområder, bukter, øyer, holmer og sund på øya. I tillegg er mosaikken med gammel kulturmark og beitemark og større uforstyrrete områder med kystlynghei og myr viktige hekkeområder. Planområdet har i liten eller ingen grad slike områder. Det er i utgangspunktet forstyrret og påvirket av eksisterende inngrep. Dersom utfyllingen i sjø skulle påvirke oppholdsområder for fugl, der de oppholder seg og bruker det til matsøk deler av året utenom hekkesesongen, vil fuglene delvis kunne forflytte seg bort fra området i forhold til denne funksjonen, og bruke andre sjøområder. Små arealer med matsøkområder på litt dypere og grunnere vann vil bygges ned, men det antas at dette vil være marginalt i forhold til de samlede arealene i sjøområdet rundt Uttian.

Konklusjoner generelt

Utbyggingen vil påvirke en liten del av hubroens jaktområder på Frøya, det dreier seg trolig om ett par som kan bruke området. Uttian tilbyr gode leveområder for enkelte fuglearter. Planområdet er i liten grad egnet som leveområder for fugl som kan være byttedyr for hubro. Området vil bli bygget ned, men konsekvensen for fugl og hubro vil bli liten. Siden hubro eventuelt jakter etter fugl i området mer utenom tidspunkter der den vil bli forstyrret av virksomhet innenfor planområdet vurderes påvirkningen som ytterligere mindre. Den totale påvirkningen på sjøfugls bruk av planområdet gjennom året, og hvordan sjøfugl og sjøtilknyttet fugl generelt blir påvirket av utbyggingen er noe usikker, men sannsynligvis er den liten.

Totalt sett vurderes konsekvensene for hubro som liten som følge av utbyggingen.

Vurderinger i forhold til utredningskrav i naturmangfoldloven

§8 Kunnskapsgrunnlaget

“Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.”

En har gjennom denne kartleggingen vurdert naturverdier i tilknytning til planområdet, samt eventuelle verdier innenfor influensområdet i og utenfor planområdet. Planområdet har sannsynligvis liten verdi for fugl, og dermed har det liten betydning som del av jaktområde for hubro. Den bruker meget store områder i den sammenheng på Frøya, Uttian og sjøområdet til disse områdene, trolig over 20 km². Nærliggende områder som ikke vil bli påvirket av utbyggingen ser ut til å kunne ha stor verdi som jaktområde for hubro med mye fugl observert. Området har vært befart en rekke ganger i 2020 i forbindelse med naturtypekartlegging over fire uker i ankomst- og hekketiden for vadefugl og gjess. I tillegg har det vært befart i juli og september i 2019. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt nok i forhold til mulig omfang og konsekvens av utbyggingen.

§9 Føre-var-prinsippet

“Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.”

Naturtypene på Uttian, leveområder for fugl og fugl i planområdet vurderes å være godt nok kartlagt. Fugler som kan oppholde seg i og nært planområdet i sen høst og i vinterperioden kan bli påvirket, og er ikke kartlagt. Trolig er betydningen liten for fugl og effekten liten i forhold til negative konsekvenser.

En har derfor ikke funnet grunn til å ta i bruk føre-var-prinsippet.

Utredninger eller kartlegginger videre utover dette vil måtte bli av et stort omfang og innbefatte generelle utredninger i forhold til hubro, og vurderes som ikke samsvarende med mulig liten påvirkning og konsekvens av tiltaket.

§10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

“En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.”

Tiltaket skjer i et område som er mye påvirket av inngrep i form av bro og vei og utfylling i sjø samt kaier og bebyggelse i nærområdet.

Samlet belastning av inngrepet vurderes som liten for hubro generelt, og jaktområdet til ett par hubro spesielt. Hubrobestanden i Norge har gått tilbake de siste årtiene med bakgrunn i ulike inngrep som veiutbygging, hytte og industriutbygging og generelle inngrep i leveområdene til arten. En har også kunnskapsmangel om årsakene.

Hubro påvirkes sterkt negativt av forstyrrelser rundt hekkeplassene, og dette kan være en viktig årsak til tilbakegangen for hubro (DN rapport 2009). Dette tiltaket vil ikke påvirke hekkeplassen til ett hubropar, og vil i svært liten grad påvirke leve-jaktområdet til det samme paret. Siden nærområdet allerede er påvirket av hytter, vei og bro helt inntil planområdet vil trolig merforstyrrelsen som plantiltaket utgjør påvirke hubroen lite når den jakter på Uttian.

Referanser

- Artsdatabanken 2018. Tjenesten Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no/>.
- Bangjord, G. 2017. Næringsvalg hos hubro i Trøndelag. NOF presentasjon Trondheim.
- Direktoratet for naturforvaltning 2009. Handlingsplan for hubro *Bubo bubo* Rapport 2009-1
- Heggøy, O., Øien, I.J., Gunleifsen, L., Steen, O.F., Steinsvåg, M.J. & Undheim, O. 2016. Overvåking av hubro i Norge i 2016. NOF-rapport 8-2016. 15 s
- Jacobsen, K-O. & Røv, N. 2007. Hubro på Sleneset og vindkraft - NINA Rapport 264. 33s
- Jacobsen, K.-O., Øien, J. I., Steen, O. F., Oddane, B. & Røv, N. 2008. Hubroens bestandsstatus i Norge. *Vår Fuglefauna* 31: 150-158
- Kålås, J.A., Lislevand, T., Gjershaug, J.O., Strann, K.B., Husby, M., Dale, S. & Strøm, H. (2015) Norsk rødliste for fugl 2015 (Norge og Svalbard). (eds S. Henriksen & O. Hilmo), pp. 67-70. Artsdatabanken.
- Melis, C., Holmers, T., Ringsby, T & Sæther, B. E. 2011. Who ends up in the eagle owl pellets? A new method to assess whether water voles experience different predation risk. *Mammalian Biology* 76:683-686.
- Obuch, J. & Bangjord, G. 2016. The Eurasian eagle-owl (*Bubo bubo*) diet in the Trøndelag region (Central Norway). *Slovak Raptor Journal*.
- Oddane, B., Undheim, O., Undheim, O., Steen, R. og Sonerud, G. A. 2012. Hubro *Bubo bubo* på Høg-Jæren / Dalane: Bestand, arealbruk og habitatvalg. *Ecofact rapport* 153. 40 s.
- Pearson, M. 2011. Kartlegging av stolpekonstruksjoner og linjestrekninger som kan være særlig farlige for hubro i Hitra og Frøya kommuner.
- Willgoos, J. F. 1974. The eagle owl *Bubo bubo* (L.) in Norway. Part 1. Food ecology. *Sterna* 13: 129-177.
- Øien, I.J., Heggøy, O., Shimmings, P., Aarvak, T., Jacobsen, K.-O., Oddane, B., Ranke, P.S. & Steen, O.F. 2014. Status for hubro i Norge. NOF-rapport 2014-8. 71 s.